

Синиша Јанковић

ОЧИ У ОЧИ СА ПОЛИТИЧКОМ КОРУПЦИЈОМ

*Прича о Радној јруји МУП-а
за 24 сјорне јривајизације
и друје још сјорније јриче.*

Аујенјично казивање члана Радне јрује.

· ДРУГО ИЗДАЊЕ ·

КАРЕЈА
2019.

FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO, SRBIJA
OPEN SOCIETY FOUNDATION, SERBIA

Ову књигу финансијски подржава Фондација за отворено друштво, Србија, кроз пројекат *Сујројисџављање њолиџичкој коруџиџи у Срџиџи на љримеру Радне љруџе МУП-а за 24 сџорне љриваџџизаџије*. Садржај књиге искључива је одговорност аутора и не одражава њужно ставове Фондације за отворено друштво, Срџиџа.

*Посвећено:
мајци Олџици,
баби Даници и
нана Мари.*

Догађаје народа нашега слабо је кад рођени Србин описивао у оно време, кад су се догађали, него после неколико сто година.

Вук С.Карацић, 1828.¹

Хоће ли бити тако како Вук каже или ћемо нешто променити?

Желите ли да знате истину о Радној групи за 24 спорне приватизације и борби коју је водила у периоду од септембра 2012. до октобра 2014. године?

Ако је Ваш одговор да, онда ћете бити добар саговорник.

Да ли и Ви желите да се са политичком корупцијом упознате? Ако желите, пођите за мном. Трудићу се да Вам до те мере верно опишем сва дешавања тако да осетите као да сте њихов учесник.

С.Ј. 2017.

¹ Вук Стефановић Карацић, Милош Обреновић кнез српски или краља за Српску Историју нашег времена, Будим, 1828. Предговор

Свако се сматра невиним за кривично дело док се његова кривица не утврди правоснажном одлуком суда.

Чл. 34 Устава Републике Србије

Уместо њредговора – њисмо чииаоцу

Поштовани читаоче,

Цео свој радни век провео сам у МУП-у на пословима овлашћеног службеног лица, оперативног радника или криминалистичког инспектора. Последње две године био сам ангажован у Радној групи УКП-а за 24 спорне приватизације у седишту МУП-а (у даљем тексту Радна група). Неизносећи остале детаље из радне биографије, мислим да ће ме то у довољној мери легитимисати као релевантног саговорника за причу о сусрету са политичком корупцијом – очи у очи.

Постоји ли политичка корупција у нашем друштву?² Овај текст, ова прича, ово специфично истраживање доказ је да политичка корупција итекако постоји, до те мере да је постала легитиман члан друштва. Прихватили смо је и прилагодили јој се. Ако условно прихватите тезу о постојању политичке корупције, можете се запитати где је све у нашем друштву има? Хоћете ли да Вам набрајам или да Вас упутим на пажљиво читање текста па да је сами идентификујете у описаним догађајима? Да се не мучите, свуда је има, окружени смо њом од раног јутра до вечери касне, видели ми то или не видели, прихватили или не прихватили. Доминантни криминолошки феномен управља нашим животима, као ведета лепрша на све стране и игра се, буквално, са сваким од нас.

2 У стручној литератури не постоји сагласје око појмовног одређења предметног корупцијског феномена. За означавање најопаснијег вида корупције користе се термини: висока, велика, крупна, системска корупција, политичка мафија и други. Сматрам да корупцијски феномен који описујем терминолошки треба означити као политичка корупција. Битно се разликује од појавног облика криминалитета сличног назива – политичког криминалитета. Први има за циљ профит, спада у имовинске деликте засноване на злоупотреби власти; другоме је циљ политички и спада у истоимену групу деликата.

Ово није теорија ни оглед, ово није фикција ни фантазија, ово се не дешава другима нити негде далеко од нас. Ово је живи друштвени, криминалистички и политички феномен. Реално је и дешава се нама, сада и овде. Толико је реално да неки од вас то на својој кожи мање, а неки више осећају. Наравно, добар проценат је и оних којима ово зло иде на руку те у њему остварују своје највеће успехе, благостање и личну срећу.

Рад представља личну, тиме увек субјективну, у неким деловима емотивну перцепцију свег оног људског и нељудског везаног за Радну групу. Прве белешке сачинио сам у време када сам се први пут суочио са политичком корупцијом. Нисам знао зашто то чиним, несвесно ме је нешто на то терало. Дуго ме је носила идеја да објединим белешке. Борио сам се са дилемом да ли сва моја сазнања треба да остану у уском кругу оперативаца Радне групе? Питао сам се и да ли имам право да пишем ову причу, а онда сам схватио да је то моја обавеза, без обзира на ризик у који се упуштам. Тешко је осмелити се, смоћи довољно снаге и храбрости, мада није и немогуће. Многи одустају пред првом препреком, док неки нису спремни да се упусте у ризик, увек је било и биће људи који без калкулисања иду правим путем иако је тежи. У коју групу Ви спадаате? У коју групу ја спадам? Имам ли право да за себе задржим оно што знам, посебно уколико су то сазнања о злу које систематски разједа здраво ткиво друштва? Да сам све задржао за себе, био бих саучесник политичке корупције, урадио бих управо оно што замерам већини.

Тако је настала прича о Радној групи за 24 спорне приватизације и друге још спорније приче. Писање је последња одбрана истине.

Има ли јавност право да зна? Или је можда право питање: Жели ли јавност да зна? Пре свих, право да сазнају истину имају грађани, они који су ми поклонили поверење и рекли оно што знају, очекујући да ћу закон спроводити и учинити да правда победи. Веровали су у мене, службу, правду. Када су неки предмети постали жртве политичке корупције, сумње тих поштених, добронамерних људи вероватно су испољене и

према мени. Њима желим да испричам ову причу. Након тога нека одлуче да ли ће ме третирати исто као и носиоце политичке корупције или на други начин. Небитно је да ли ће моја прича стићи до сваког од њих, битно је да сам испунио професионални и људски дуг, одуживши им се истином за истину.

...

Коме се обраћам?

БИРОДИ је спровео истраживање о корупцији, а резултати су следећи: 25% становништва је искрено за борбу против корупције, 25% је подржава, 50% сматра је лошом али у датим условима корисном.³ У коју групу Ви spadате?⁴ Све време истраживања у мислима сам се обраћао групи која чини 50%. Некада сам се обраћао и групи која чини 25% вољних да се политичкој корупцији супротставе. Део обраћања јасно се односи и на преосталих 25% међу којима су носиоци различитих активности политичке корупције. Већина зна у коју групу спада. Они који нису чврсто опредељени имаће прилику то да учине до краја текста.

Да бисмо се што успешније супротставили некој негативној појави, у овом случају политичкој корупцији, морамо је упознати. Ја сам је веома добро упознао. Годинама смо се гледали очи у очи. Супротставио сам јој се, борио се против ње, био део тима и члан Радне групе. Брзо смо јој нашли траг, пратили је у стопу, пришли смо јој веома близу, дах смо јој осећали. У једном тренутку могли смо и самом њеном врху да ставимо лисице на руке. Онда смо успоравани, задржавани, ометани, на крају стопирани те нам је политичка корупција умакла и из вида nestала, скрасивши се на безбедној удаљености под окриљем политичке моћи.

Немојте се изненадити ни разочарати када дубоко уђете у садржај а нигде не видите конкретније испричану причу о приватизацији. Нисам је прескочио нити пропустио да је уочим.

3 Биро за друштвена истраживања <http://www.birodi.rs/>

4 Уважавам свако људско биће, посебно оне које су ми поклонили своје време читајући текст који сам саставио. Разлика у мом односу према злу и добру је евидентна, с тога неким се обраћам са *Ви* а неким са *ви*. Свако ће се пронаћи.

Реч је о нечему другом. Погађате? Политичка корупција не пушта главну улогу из својих руку.

Историјска дистанца важна је за истраживања многих феномена, али за актуелну политичку корупцију не. Једна од основних карактеристика овог штива је актуелност која искључује временску дистанцу. Иако истраживање без ње носи опасности и ризике, сматрам за своју људску обавезу да се са злом суочим и на овај начин.

Неприхватљиво је чекати да се све оконча, а онда бити мудар и описивати прошлост на коју више нико нема утицаја. Ако желимо да будућност буде боља, морамо је мењати у садашњости, не чекајући да постане историја. Ми Срби лекције тешко савладавамо, теоријски још некако и прођемо, али на практичним испитима традиционално падамо. Имам утисак да више волимо да мењамо оно што се мењати не може – историју, него оно што се мењати може – садашњост. Огроман нам је праг толеранције. Са друге стране, ко год је нешто о историји читао или коме је деда причао, променио би је, улепшао, уобличио сходно својим потребама и схватањима. Као да осећамо да смо догађајима дужни што их нисмо мењали на време док нису постали историја, па им дуг са каматом враћамо.

Осим чекања да се све оконча без нашег ангажовања, неприхватљиво је и све мењати преко ноћи, револуцијом. Оне (револуције) су са собом носиле пуно патњи, бола и невиних жртава. Пут ка бољем свету треба градити темељито, сваки дан, почевши од малих ствари. Не треба остављати за сутра поправку свега лошег што смо данас урадили. Не вреди чекати да неко други уради оно што свако мора сам.

Уколико Вас садашњост занима, потрудите се да је не преспавате, суочите се са њом, јер ће убрзо постати историја.

Добро дошли у садашњост.

Лета 2017. у Панчеву

С поштовањем,

Ваш сабеседник

С.Ј.

ПРОЛОГ

Духовник

Градска врева, ужурбаност, много људи који јуре у разним правцима, једни друге не виде, пробијају се кроз колоне аутомобила, зачудо мирно и скоро безвољно чекајући на семафорима. Човек на тротоару као на бескрајној траци и човек у металној покретној справи као да су два различита света. Град никако не препознајем, не знам колико сам далеко у времену отишао унапред или можда уназад. Ужурбано кретање људи пружа осећај да време лети. Мало боље погледам, све као да стоји. Кретање је механичко, без душе и осећања, као да се све у месту креће. Не знам ни како сам се ту нашао ни шта радим.

Посматрајући тај уређени хаос отуђених људи, у дубини улице угледах једну ниску прилику која се споро кретала ослањајући се на високи штап. Стајао сам непомично, схватајући да је то један од ретких тренутака ван моје моћи. Иако у непознатом свету, осећао сам поверење које је било необјашњиво, ретко се оно осети те нисам хтео да га нарушим. Чекао сам да видим шта ће се десити. Иако су старчеви покрети били најспорији, једино се он кретао наспрам целог света око себе. Онда видех да погледава ка мени и да ми се приближава.

– *Приђи, не дој се ... Ја сам духовник* – рече старац умилним гласом и заћута.

Изгледало је као да је то сасвим довољно. Тих неколико речи чудновато су ми пријале. Када сам помислио да више ни реч рећи неће, духовник настави:

– *Требаћу ти у ово време.*

Изгледало је као да је изговорена мисао једина, али после сасвим кратког затишја, духовник изрече још једну, па опет застаде и тако неколико пута. Свака му је мисао била коначна.

– *Не знам колико ће трајати, али дићу ти. Видим да немаш са ким да причаш, зло виђено да доделиш. Видим да те дуго већ муче неке мисли, покушаваши на њих да одговориш, а онда видиш да си далеко од одговора. Да знаш да и ниси тако далеко... а можда и јеси.... То ће на крају само од тебе зависити.*

Ћутим, слушаам, гледам и не верујем у оно што видим и чујем. Знам да је ово сан, али ипак баш толико нестварно са духовником, то није могуће чак ни у сну.

– Човече замишљени, – обрати ми се духовник, као да ми мисли чита – у сну и није мојуће, *ѿо си у ѿраву. Али све је ѿо мојуће и виђено је на јави. Сви ѿо виде, ѿи ѿонајвише.*

– Да ли сам ја, духовниче, *достѿојан да са ѿодом разѿоварам?*

– Не знам да ли си *ѿи*, али *достѿојан* може *биѿи* свако – и одлута му поглед накратко, па настави – а *иѿак* *их* је *мало*.

Гледам га и ништа не питам, а он наставља:

– *Од ѿеде зависи, а не од мене.*

Очекивао сам да ће одмах испунити дато обећање, да ће разговарати са мном. Али, он се окрену и лагано пође путем којим је дошао. Гледам како се удаљава, уплашен да ћу опет бити сам, узвикнух:

– *Духовниче!*

Он стаде, лагано се окрену и само ме погледа.

– *Да ѿођем за ѿодом?*

– Ако мене *ѿраѿиѿи* – одговара духовник – *нећеш ићи својим ѿуѿем, а нећеш ни далеко сѿићи. Мој ѿуѿ можеш само у сну ѿраѿиѿиѿи, али у јави се живи, а не у сновима.*

– *Заѿѿо, духовниче, зар ако ѿе ѿраѿиѿим нећу сѿићи ѿамо ѿде и ѿи сѿиѿињеш?*

– *Коѿа ѿод да ѿраѿиѿиш, ѿа и мене, ићи ћеш ѿуђим ѿуѿем, а не својим. Уз ѿо, ја ћу ускоро несѿаѿи а ѿи ѿуѿ мораш насѿавиѿи. Заѿо не ѿраѿи никоѿа, нико није вредан ѿакве оданосѿи.*

– *Куда ја да иђем, како да се враѿим?*

– *Куда да иђеш, мене ѿиѿаш? Мислиш да ѿо од мене зависи?*

Очигледно разочаран мојим неразумевањем духовник ме мало прекори:

– *Једино од ѿеде зависи куда ћеш и којим ѿуѿем ићи.*

– *Мораш ѿа сам ѿронаћи – однекуда ветар донесе речи које допунише духовникову мисао.*

Чусмо како ветар говори, а ја га радостан погледом испратих не бих ли чуо још неку његову реч. Када у даљини утихну и задњи фијук, значајно погледах духовника, немо му указујући да и ветар говори, као да он то не зна.

– *Јесће* – потврди духовник оно што обојица чусмо и климајући главом настави – *ветар речи носи и односи, неке су добре, неке зле.*

– *Добре нека доноси, зле нека односи* – исказах своју жељу надајући се да је духовник може испунити.

– *Научи ја њоме* – рече лако, као да је то захватити воду са извора.

– *Али како, духовниче? Како?*

– *Мислима... њима ћеш са ветром њричајти.* – А он, ветар, само снажно прозвижда као да потврђује.

Било је то све од духовника, окренуо се и пре него што је закорачио, у жељи да ме не остави без савета рече:

– *Само крени, буди ујоран, ходај, не сџај, не обазирати се на њрејреке. Пућ ће ти се сам указати, ако ја искрено и ујорно њражиш. Пази – упозори ме духовник – њрави њућ можда није онај који је најлакши и најлејши, не завааравај се, можда је њрави њућ најџежи. Свако дџра свој, а ти дџраш и да ли ћу ти се још некад јавић. Бићу уз џеде све док будеш џоџа доџојан.*

Потом заћута. Гледао ме је неко време. Видео сам у погледу да има још нешто да ми каже. Тако и би:

– *Да знаш једно, иако ти нисам хџео рећи, дуџо џе чекам* – рече, и неџаде.

На мени је остала велика одговорност. Дилему нисам имао никада, па ни тада, увек сам знао који је мој пут. Питање је било како ћу га пронаћи, са колико ћу га мука, поноса и успеха прећи.

Сусрет са духовником у сну оставио је на мене дубок утисак. Мучило ме је шта је то духовник хтео да ми каже. Одговор је стигао убрзо.

– *Видим, њићаш се шџа сам ти хџео рећи?* – обрати ми се духовник изненада.

Сматрајући сувишним да кажем оно што је очигледно, ја га без речи само погледах.

– Чека *џе* суочење са злом – видевши да га помно слуша*м* и ништа не пита*м*, духовник наста*ви* – *ї*ледаће*ш* се очи у очи са њим. Показаће *џи* се у сладуњавим и заводљивим формама, *ї*окушаће да *џе* себи *ї*реведе. Пружиће *џи* се *ї*рилика као ре*ї*ко коме, *ї*рилика о којој ни сањао ниси. С*ї*јајаће*ш* *ї*ред ризницом *ї*ре*ї*уном б*ла*а чији сјај свако*ї* може засле*ї*џи. Пази се и *ї*о*ї*а!

– Да ли ћу би*ї*и сам?

Омаче ми се то питање, те прекинух духовника, али ми он не одговори речима; само је главом неодређено показивао. На мени је било да растумачим шта је хтео да ми каже. Наставих са још једним питањем.

– Када кажеш зло, да ли мислиш на *ї*оли*ї*ичку кору*ї*цију коју *ї*окушавам да ис*ї*ражим, објасним али и да суздијем? – не дозволих му да ми одговори настављајући своју мисао – Не*ї*о, духовниче, морам одмах да *џи* кажем, велики је *ї*о зало*ї*ај за једно*ї* човека. Немој ми обећава*ї*и немо*ї*уће.

– На мени је само да *џи* кажем, ниш*ї*а *џи* не обећавам.

– Лако је *ї*е*б*и, само *ї*овориш. Мени ос*ї*аје оно *ї*еже, можда немо*ї*уће, да речи у дела *ї*реведем.

– На *ї*е*б*и је само да разумеш и осе*ї*иш. Када се *ї*о деси, знаће*ш* *и*џа *џи* је даље чини*ї*и.

Духовник је отишао а питања која ми је поставио остаће заувек. Нема на њих одговора без духовне снаге, њен потенцијал и вера у Бога увек морају бити у нама.

Оперативци одмах да се врате из Азотаре!

Свака прича има свој скривени почетак. Тако је и прича о Радној групи почела две године пре него што је она основана, још 2010, барем што се тиче њеног тима бр.11 и политичке корупције са којом Вас упознајем. Један предмет са невидљивим али јаким утицајем политичке моћи био је инкубатор целе приче која је пред Вама. Његово име је: ХИП Азотара, д.о.о. Панчево.

...

Тек што је прошло пар дана од важних састанака на врху, а у вези са предметом који је бивао све мучнији и мучнији, једног јутра ме зове колега са нижих нивоа моћи, али из МУП-а, што га чини директним наредбодавцем.

– *Шта се ради, шефе?* – колико-толико куртоазно питање, којим без непотребних речи директно каже зашто зове и шта га занима.

– *Радимо, начелниче, настављамо провере* – кажем му, знајући шта га интересује – *ејо, сада је Алфа њим у Азотари.*

– *Шта кажеш! Где си их послао? Шалиш се!?* – не може да верује, запањен је.

Колегу муповца је обична, законита, дуго планирана провера у фабрици о којој месецима причамо толико изненадила као да сам му рекао да претресамо кућу министра.

– *Шалу волим, али са овим се не шалим* – не знам шта бих друго рекао на експлозивну реакцију човека који закон треба да спроводи, а не да се његовом спровођењу чуди и негодује.

– *Ма враћај их одмах, јел' видиш њи шта се ради, јел' хоћеш сви да најед...?* – повишеним и оштрим тоном без даха рече нижи муповски руководилац.

Изненађен и уплашен, не боји се за све, већ за себе. Нема више времена за увијене налоге и немушта објашњења, мора да скине маску и јасно каже да се ради о опструкцији коју по налогу моћних мора да спроведе. Предмет не сме да му измакне из руке. Могла је опструкција са више стила да се изведе,

али нема времена за причу. Док секунде деле незаштићену политичку корупцију од уништења, она чека да је МУП спасе, иначе ће је панчевачки привредни криминалитет и његов Алфа тим згромити. Питање је ко ће одглумити коњицу која као у вестерн филмовима спасоносно стиже у задњи час?

– *Јел’ баш дойле дошло?* – више сам зачуђен његовим скоро паничним страхом, него повлачењем оперативаца из фабрике, јер се тако нешто очекивало.

– *Друже, не йийај ме ниийа, морамо да радимо како нам се каже* – покушава да ублажи своју реакцију муповски чиновник.

– *Ајде, да зовем људе, ваљда нису ушли.*

Одмах зовем Алфа тим.

– *Где сйе?* – директно питам штедећи сваку секунду.

– *Како їде смо? Па знаш їде си нас йослао!*

– *Ма јесйе ли ушли у фабрику или не?*

– *Ево, йаркирали се, сада ћемо да уђемо. Шйю йи-шаш, јел’ ййреба нешйю?*

– *Одмах да сйе се ваййили, никако немојйе да ула-зиййе!*

– *Еј, немој да ме зезаййе!* – опет чујем повишен и оштар тон, али овај прија мом уху, као да сам га ја изговорио.

То није била реакција једног, макар био и најбољи оперативац, то је био глас целе службе, свих нас поштених у њој. Ту је био крај немом прихватању незаконитих налога. Горњи праг толеранције на сервилност према политичкој корупцији је прекорачен. Црвена лампица се прво упалила код најискуснијег. Видно је љут, виче на мене. Било је питање дана када ће неко да пукне. Нити му се противим, нити се љутим, разумем га апсолутно, његов бес ми је доказ да сам у заблуди кад год помислим да је закон на нашој страни. То је и признање којим ми каже да зна да нисам са њима, иначе се не би дрзнуо да са мном непримерено разговара. Драго ми је да се буни, да реагује бурно и грубо јер је управо таква реакција примерена ономе што се од нас тражи. Сматрам да ми је као шефу дужност да

разумем сваког оперативца, посебно најбољег и посебно када је у праву. Пуштам га да сав јед избаци из себе и умирујем га:

– *Само се ви лејо врайиџе и нишџа не бриниџе.*

Тако смо спасили политичку корупцију!?

За Азотару нико није питао нити ће. Ако питања и буде, биће то онда када све буде касно.

Знајући да преплашени муповац нестрпљиво чека, јављам му:

– *Хало, начелниче, не бриниџе нишџа, у задњи час ојераџивци су враћени са кайџе. Ма све је у реду, нико се не љуџи, знају људи шџа се сме а шџа се не сме.*

Опасност је прошла, тензија је пала, колега из МУП-а спустио је тон, говори одмерено, покушава да речима закрпи моралну рупу коју је малочас пробудио, али не иде му, што је више крпи, она се само продубљује. Уједно се труди да ми што мање каже, јер је толико уплашен да не верује ни самом себи. Следе опште, неповезане речи које баш тако бесмислене реално описују стање у коме се налази он, али и ми. Дошло ми да му кажем да се не мучи јер такво понашање никада нећу разумети. Ипак, ништа не говорим не желећи да му и ја нарушим кредибилитет, довољно га је сам срозао. Није ми познато на који је начин известио своје претпостављене о томе да је предмет ставио под контролу, да ли је том приликом било оцене моје кооперативности, да ли сам оцењен као *разуман*? Свакако да се о томе у МУП-у расправљало.

У том тренутку никаква посебна активност није нам онемогућена, провере су биле далеко од конкретне кривичне одговорности било кога. Шта је био циљ повлачења оперативаца са капије Азотаре? Каква је то моћ у питању када може да утиче на контролу тако дуго? Очигледно јако велика и, неизоставно, политичка моћ. Негативне ефекте злоупотребе политичке моћи са сигурношћу можемо сагледати само погледом одоздо. Ја сам као руководилац на најнижем нивоу позвао оперативце и рекао им да се врате. Мени је то панично наредио један од нижих старшина МУП-а, њему је то наложио неко од његових претпостављених. Тиме смо већ поприлично високо на хијерархијској лествици моћи МУП-а, али ни тај ниво моћи није самосталан.

Питање је ко је високо позиционираном руководиоцу МУП-а издао такав налог? Свакако, то је било усмено, он се ту није много питао. Даља разматрања водила би ме у детаље које не знам, те не желим да о њима расправљам. Да ли је могуће открити у чијој глави се родила идеја о предметном криминалитету, како је пројектован и којом технологијом реализован? Сасвим је могуће. Шта је потребно да се деси да би се то открило? У 2010. то су дрска, илузорна и ирационална питања. Нико није желео да их постави тада, нико их неће поставити ни сада! Једино чему могу да служе је теоријско разматрање злоупотребе политичке моћи.

Била је то прва али врло ефектна демонстрација моћи, тачније злоупотреба политичке моћи, исказана као *йолийички имунитет*. На делу смо видели да и он постоји. Пратиће нас и по потреби се исказивати наредних година. У искључивој је надлежности политичке корупције. Иако невидљив и нормативно неуређен *йолийички имунитет* је ефикаснији од видљивих и нормативно уређених имунитета.

Порука која нам је описаном наредбом послата била је више него очигледна. Били смо марионете у рукама политичке корупције, нама су управљали неформални центри моћи. Све што смо могли да учинимо било је да се извучемо са што мање штетних последица, како на професионалном тако и на личном плану. Пораз смо једноставно морали да прихватимо и само је од нас зависило колико ће нас коштати.

Да живимо у Норвешкој, налогодавац опструкције био би упућен прво код психијатра па тек, ако га он пусти, код истражног судије. Али, Балкан је ово, ако не искористите прилику која Вам се пружи за пљачку или барем *крадуцкање* државних пара, кажу да сте луди што је нисте искористили.

Један, наизглед мали догађај постао је иницијална каписла. Тог дана сам схватио да је ђаво однео шалу и рекао колегиници да ми сваки документ који има наше заглавље ископира и да убудуће све ради у још једном примерку више за мене.

– *Шта ће ти то, шефе?* – колегиница као врхунски професионалац ништа не препушта случају.

Шта да јој одговорим? Да јој причам дугу причу нисам имао кад, а нисам био ни вољан. Без даљег размишљања, кратко јој кажем:

– *Када одем у пензију да напишем мемоаре!?*

Кажем то тек нешто да кажем, скоро у шали, јер ко у том тренутку на мемоаре мисли. Стотину других ствари је важније, уз то и пензија ми се чини тако далеком. Од копија не одустајем, требале су ми због велике важности и очигледног, а потпуно непотребног компликовања и отезања са проверама. Желео сам, злу не требало, да за себе имам документа којима могу да оправдам недовршени предмет. Потпуно несвестан да сам још тада донео одлуку да напишем ову причу кажем себи:

– *Е неће моћи ово тек иако да прође!*

Да ли да кријемо срамоту?

Истина је да је све ово срамота за Србе, али је било срамота учинити, а када је већ учињено у историји, не ваља ја кријати.

Вук С. Караџић, 1861.⁵

Да ли да кријемо описану и друге срамоте које су нас снашле? Да је срамота па да је и кријемо, чија год да је, али овде се ради о нечем другом, много опаснијем од безазлене срамоте – о криминалитету и његовом тешком појавном облику – политичкој корупцији. Ко то крије, тај има своје учешће у целој причи зла. Већ има доста њих који својски раде на скривању и минимизирању предметне политичке корупције, а ја сам одувек био на другој страни. Да ли сам на њој усамљен? Није битно јер је то моја страна дефинисана рођењем, а васпитањем и образовањем учвршћена.

Описујући догађаје и живот Радне групе нисам могао да будем без емоција. Да сам тиме свесно елиминисао објективност као основни постулат научног и књижевног рада, рећи ће неки. Такав суд не прихватам, емоцијама се поносим. Рођен са

5 Вук Стефановић Караџић, *Одбрана од ружења и куђења*, Књажеско-српска књигопечатња, Београд, 1861. стр.9.

њима, током живота сам их дограђивао и умножавао. Нисам никада дозволио да негативно дефинишу мој однос према раду. Трудио сам се да их зло и нељуди, са којима сам се током три деценије сусретао не умање, не искриве. Верујем да неким од вас емоције бледе. Реални живот са свим дневним мукама и годинама акумулираним проблемима, полако их брише и прети да их заувек уклони из вашег бића. Рекло би се – шта ће нам, када смо незапослени, без пара, неки више гладни него сити. Ствара се привид да бисмо без емоција све муке и недаће лакше поднели. Мени је то језиво, зато морам да Вам кажем: Чувајте своје емоције, не дозволите да нестану нити да бледе, напротив, обогатите их, ојачајте. Без њих сте само број, статистика, бирачко тело и безлична маса. Без емоција све је ништа.

Да ли се криминалитет исплати?

На то питање већина вас има формиран одговор. Претпостављам. За оне који још немају коначан одговор, вратимо се на питање. Упалиће оно црвену лампицу код неких, рећи ће да се одговор на то зна, то и ја мислим; да о томе не треба да се расправља, то и ја кажем; да свака расправа указује на елементарно незнање, то и ја подржавам. Осим овако постављеног мисаоног лавиринта, који је у функцији покретања ваше критичке мисли, изнећу свој јасан став. Требало би сви да радимо на томе да се криминалитет не исплати, а не да размишљамо да ли се исплати. Свака прича о исплативости криминалитета је замка која нас скреће са правог пута; избегните је. Без обзира на мој став, питање је и даље отворено. Оно је можда кључно и може се посматрати на два начина: теоријски и практично. Одговор на оба начина морао би да буде исти. Да ли је тако, видећемо.

Жилав и способан, организовани криминалитет је у стању да се опорави након најтежих удараца, Шкулић га упоређује са чудовиштем са више глава – Хидром.⁶ Ово је прича о њеној рођаци Ведети, из породице политичке корупције. Ова, коју упознајемо, против које се боримо, има своја јасна лица и по-

6 Шкулић Милан, *Организовани криминалитет: појам и кривично-правни аспекти*, Досије, Београд, 2003. стр.13.

зната имена. Видећемо сваку њену карактеристику на делу, гледаћемо је у очи. Једини начин да у борби са њом будемо успешни јесте да откријемо и казнимо све зло из блиске прошлости оличено у сладуњавим формама политичке корупције. Само тако шаљемо поруку да се криминалитет не исплати. Све друго, посебно некажњавање за откривени криминалитет, значи да се у овој земљи он исплати!

...

На Вас свакако утичем и ја овим текстом, а на мене је утицао духовник. Необјашњиво ми је како је доспео у мој сан. Имате ли Ви свог духовника? Значи ли Вам духовност нешто или сте смрвљени материјалним вредностима? Да бисмо то боље сагледали, помоћи ће нам једна кратка прича из времена нове власти.

У то време Радна група се увелико захуктала, озбиљна су хапшења почела, рејтинг нам се у небо дигао. Свуда смо примани са уважавањем и похвалама. Једно време чешће сам био у тужилаштву него у МУП-у. Бићу слободан да кажем да смо пре свега са нашим тужиоцем и његовим сарадником изградили професионално и људско поверење највећег степена. Ширећи захват провера до крајњих граница, схватамо да за наслућену политичку корупцију чак ни то није довољно. Присутно је нас неколико из Радне групе и неколико наших домаћина. Претресамо бројне индиције које формирају најшири спектар криминалистичких верзија; последње нам делују несагледиво. Да ли смо ударили у зид? Не знамо. Неко напреже мозак како би до решења дошао, неко ћути јер не зна шта да каже смислено. Краткотрајну тишину прекинуше речи:

– *Не можемо ми ово да решимо* – неко је спонтано изговорио своје мисли.

Остали ћуте, вероватно се саглашавају, не знам како бих другачије то протумачио. Да ли је то песимистички или реални став? Да ли нам је проблем надмоћ политичке корупције коју наслућујемо или наша немоћ? Мало знам о свему да бих оцењивао спонтано изречену мисао једног од наших домаћина. Не желим то да чиним, али јако желим да мишљење свих нас буде оптимистично. Након сати и сати проведених у детаљним

консултацијама, био је то краћи тренутак слободног и људског разговора у коме смо сви били само грађани жељни реда, правде и закона.

Чујем, јако добро чујем те искрено речене песимистичке речи. Поштовање које гајим према нашим домаћинима не дозвољава ми да било шта на то кажем јер би се свака моја реч могла протумачити као критика, а она се мора пажљиво користити. Колико год ћутим, толико ми се више у мозак урезају питање:

– *Ако сви ми заједно, специјално тужилаштво, специјални суд, МУП, Радна група не можемо, ко онда може?*

Свакако да нико не би могао сав криминалитет да реши, тако да није трагедија ако неки предмет заиста не може да се реши. Без обзира на то и даље се питам има ли начина да се бар нешто предузме и у том *немоћућем* предмету који није ни формиран. Има ли ко други да се укључи? Има ли неко још специјалније Специјално тужилаштво, има ли неки још посебнији Посебан суд, има ли нека још раднија Радна група? Ко хоће нека одустане, али мени се не да тек тако лако да одустанем од било које сумње. Сматрам да ми је задатак, да сам плаћен, да се од мене очекује и тражи да не одустајем пред препрекама колико год оне изгледале несавладиве. Питам се како су наизглед нерешиве проблеме решавали заборављени великани српске историје? Да ли пут њиховог решења излази из реалног? Лако је било Милану Ђ. Милићевићу, он је имао најбољег савезника – духовника.⁷ Ех... када бих га и ја имао, била је моја логична жеља. Многе ми се нису испуниле, та јесте. Богу сам захвалан.

⁷ Милићевић Ђ. Милан, *Поменик знаменитих људи у српској народа новијега доба*, Српска краљевска штампарија, Београд, 1888.